

Posudek vedoucí diplomové práce

JUDr. Karolina Žáková, Ph.D.

Název práce: *Corporate Responsibility and Human Rights: A way forward for climate litigation?* (Odpovědnost korporací a lidská práva: Cesta vpřed pro klimatickou litigaci?)

Autor práce: David Chytil

Diplomová práce je zpracována v celkovém rozsahu 132 stran, z toho 95 stran vlastního textu (celkový počet znaků včetně mezer činí dle čestného prohlášení autora 254 147). Kromě úvodu a závěru je výklad členěn do pěti částí. První část (*Fossil corporations, climate crisis and polycentric climate governance*, Fosilní korporace, klimatická krize a polycentrická ochrana klimatu) představuje věcný a právní úvod do problematiky; autor v ní charakterizuje tzv. *carbon majors*, tedy skupinu obchodních, státem či soukromými subjekty vlastněných společností, které historicky nejvíce přispěly k emisím skleníkových plynů, spolu s tzv. polycentrickým přístupem k ochraně klimatu, který zdůrazňuje roli nestátních aktérů různého typu. Ve druhé části (*Climate change, human rights, and activity of corporations*, Změna klimatu, lidská práva a činnost korporací) se autor zaměřuje na lidskoprávní souvislosti změny klimatu a porušování lidských práv ze strany fosilních korporací, která demonstruje na třech případových studiích. Ve třetí části (*Sources of (human rights) obligations and climate due diligence*, Zdroje (lidskoprávních) závazků a náležitě péče v oblasti klimatu) jsou analyzovány existující přístupy a prameny práva usilující o zohlednění odpovědnosti korporací za důsledky jejich činnosti v oblasti lidských práva a ochrany klimatu, včetně jejich historického vývoje. Čtvrtá část (*Corporate climate litigation*, Klimatická litigace týkající se korporací) se podrobně věnuje soudním sporům v oblasti klimatu zahrnujícím obchodní společnosti, resp. vedeným proti nim, a to jak v obecné rovině, tak ve vztahu k vybraným konkrétním případům. Pátá část (*Comparative analysis*, Komparativní analýza) pak přináší syntézu poznatků předchozích částí: autor v ní prezentuje svá nejvýznamnější zjištění a zamýšlí se nad možným budoucím vývojem „klimatické odpovědnosti“ obchodních společností.

Práci doplňují seznam použitých zkratk, velmi rozsáhlý (více než dvacetistránkový) seznam zdrojů a český a anglický abstrakt, včetně klíčových slov.

Jazykem diplomové práce je angličtina.

Datum odevzdání práce: 2. října 2023

Aktuálnost (novost) tématu: Zvolené téma je velmi zajímavé a současně vysoce aktuální. Ochrana klimatu (stejně jako lidských práv) je tradičně vnímána jako úkol států, na které se proto primárně zaměřuje pozornost jak právní úpravy, tak žalobců v klimatických soudních sporech. Role tzv. fosilních korporací, tedy společností těžících či spalujících fosilní paliva, byla až donedávna do značné míry upozadována, přestože nejvýznamněji přispívají k emisím skleníkových plynů a negativních dopadů své činnosti na klimatický systém si řada z nich byla vědoma mnohem dříve, než se změna klimatu stala pro lidstvo reálnou hrozbou. Jistě, snahy o začlenění lidskoprávních a

environmentálních úvah do řízení společnost se objevují od 50. let 20. století a nutnost „přijetí odpovědnosti“ za dosažení environmentálních cílů ze strany podniků byla zmíněna i v samotné Stockholmské deklaraci z roku 1972, uplatnění této odpovědnosti v právní rovině však bylo (a do značné míry stále je) velmi omezené. Tváří v tvář postupující klimatické krizi a neschopnosti států na ni adekvátně reagovat je proto pochopitelné, že aktéři z řad občanské společnosti hledají cesty, jak zacílit přímo na soukromoprávní emitenty. Analyzovat tento trend z pohledu právního je bezpochyby na místě.

Náročnost tématu: Zvolené téma považuji za náročné. Minimálně v českém prostředí se jedná o téma relativně nové, zároveň je velmi rozsáhlé a „mnohvrstevnaté“ (zasahuje do práva mezinárodního i národního, veřejného i soukromého); autor pro jeho zpracování proto musel nastudovat velké množství zdrojů, včetně desítek rozhodnutí soudních a kvazisoudních orgánů, z nichž převážná většina byla cizojazyčných. Náročnost zvyšuje i zvolený způsob zpracování, kdy se autor neomezuje na pouhý popis dílčích aspektů tématu, ale klade si výzkumnou otázku a za pomoci metod analýzy, indukce, komparace a syntézy na ni hledá odpověď.

Hodnocení práce: Předloženou práci hodnotím jako nadprůměrnou, je z ní zřejmá autorova výborná orientace v tématu a jeho schopnost kritického myšlení a samostatné vědecké práce. Téma je pojednáno komplexně, ambiciózním a čtenářsky atraktivním způsobem, v práci nechybí autorovy vlastní názory a srozumitelně formulované závěry. Výborná je práce se zdroji: autor jich používá velké množství, počínaje relevantními prameny práva přes rozhodnutí soudních a kvazisoudních orgánů po odbornou literaturu, a důsledně a formálně správně na ně ve výkladu odkazuje. S množstvím použitých zdrojů souvisí i práce s poznámkovým aparátem – práce obsahuje nadprůměrných 659 poznámek pod čarou, které doplňují výklad a čtenáři se zájmem o pojednávané téma usnadňují vyhledání dalších informací. Vhodně zvolená je i struktura práce a nadpisy jednotlivých kapitol, které v mnoha případech odrážejí sdělení, které ta která kapitola přináší. Líbí se mi i závěr práce, který demonstruje vývoj autorových úvah v průběhu psaní práce a naznačuje témata pro (jeho?) další výzkum.

Co se týká formální stránky práce, nemám k ní připomínky. Grafické provedení respektuje požadavky na vizuální přehlednost práce (používání různých formátů pro nadpisy jednotlivých úrovní, uvádění přímých citací v uvozovkách kurzívou, členění textu do přiměřeně dlouhých odstavců), formát odkazů na použité zdroje bezchybný. Vzhledem k tomu, že je práce psána v angličtině, nemohu se k jazykové úrovni kvalifikovaně vyjádřit, použitý styl je však srozumitelný a práce je prostá překlepů a chyb z nepozornosti.

Celkově mám za to, že práce svým rozsahem a kvalitou odpovídá spíše práci rigorózní než diplomové. Autor má předpoklady stát se jedním z generace mladých právníků a právniček, kteří tváří v tvář krizi, jíž jejich generace čelí, zaujmají jasný hodnotový postoj a nebojí se pustit do (zdánlivě nerovného) souboje se společnostmi s miliardovými zisky a nemalým politickým vlivem. Jak tento souboj Davida s Goliášem dopadne, je v tuto chvíli těžké předjímat (neztotožňuji se zcela s pohledem naznačeným na str. 92, že chování fosilních společností může ovlivnit pouhé riziko snížení jejich hodnoty v důsledku klimatických žalob), bezpochyby se ale jedná o důležitou součást snah o zajištění účinné ochrany klimatu a klimatické spravedlnosti.

Doporučení k obhajobě a návrh klasifikace: S ohledem na výše uvedené konstatuji, že předložená práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce na Právnické fakultě UK, a doporučuji ji k ústní obhajobě s navrženým klasifikačním stupněm **výborně**.

Témata k zodpovězení při obhajobě:

1. V kapitole 3.3.2 autor zkoumá vybrané národní právní úpravy zaměřené na náležitou péči podniků v sociální a environmentální oblasti. Mají tyto právní úpravy dle autorova názoru potenciál přinést změnu v chování dotčených společností? Jaké základní prvky by dle autorova názoru měla vnitrostátní právní úprava tohoto typu obsahovat, aby byla skutečně účinná?
2. V lednu letošního roku publikovali David Arkush a Donald Braman článek pro časopis *Harvard Environmental Law Review* nazvaný *Climate Homicide: Prosecuting Big Oil for Climate Deaths*. Jaký je autorův názor na uplatnění trestní odpovědnosti fosilních korporací?

V Ústí nad Labem dne 10. listopadu 2023

.....
JUDr. Karolina Žáková, Ph.D.
vedoucí diplomové práce